

Trūkumi Ārstniecības riska fonda regulējumā

Aldis Liepiņš

*Rīgas Stradiņa universitāte, Sabiedrības veselības un epidemioloģijas katedra,
doktorantūras studiju programma "Juridiskās zinātnes", Latvija*

Ievads. Pētījumā tika noskaidrots, kā, 2013. gada 25. oktobrī ieviešot Ārstniecības riska fonda konceptu, tika ietekmētas pacientu tiesības uz atlīdzību un vai pilnībā tika transponētas Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes 2011. gada 9. marta direktīvas 2011/24/ES par pacientu tiesību piemērošanu pārrobežu veselības aprūpē (Direktīva 2011/24/ES) prasības, un kādas juridiskas sekas būs minētajam procesam.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētnieciskā darba mērķis ir izpētīt: 1) vai, ieviešot Ārstniecības riska fonda konceptu, tika pilnībā transponēta Direktīva 2011/24/ES un 2) kā Ārstniecības riska fonda koncepts ietekmē pacientu tiesības uz atlīdzību. Darbā izmantotas tiesību teorijā pazīstamas zinātniskās pētnieciskās metodes: analītiskā, salīdzinošā, vēsturiskā, socioloģiskā, induktīvā un deduktīvā metode.

Rezultāti. Ar 2013. gada 17. oktobra likumu "Grozījumi Pacientu tiesību likumā" tika ieviests pacientu tiesību aizsardzības līdzeklis "Ārstniecības riska fonds", kura darbību reglamentē Ministru kabineta 2013. gada 5. novembra noteikumi "Ārstniecības riska fonda darbības noteikumi" (ĀRF noteikumi). Atlīdzību no Ārstniecības riska fonda izmaksā no 2014. gada 1. maija par kaitējumu, kas nodarīts pacientam pēc 2013. gada 25. oktobra. Līdz 2015. gada 10. decembrim Nacionālais veselības dienests (NVD) ir saņēmis 265 personu atlīdzības prasījuma iesniegumus (no tiem atteikts izskatīt 25). NVD ir pieņēmis 56 lēmumus par atlīdzības izmaksāšanu, 68 lēmumus par atlīdzības neizmaksāšanu.

Secinājumi. ĀRF noteikumu 12. punkta normas ir pretrunā ar Pacientu tiesību likuma 16. panta pirmās daļas normu, ciktāl tās neparedz pacienta tiesību uz atlīdzību saturā ietvert jatroģenās kļūdas, kā arī Pacientu tiesību likuma 16. panta pirmajā daļā norādītos "apstākļ[us] ārstniecības laikā" (piemēram, klīniskās infekcijas). Tādēļ secināms, ka Ārstniecības riska fonda koncepts nepamatoti sašaurina pacientu tiesības uz atlīdzību un ka Direktīva 2011/24/ES nav transponēta nacionālajos tiesību aktos atbilstoši direktīvas jēgai un mērķim.

ĀRF noteikumu 8.3. punkts ir vērsts uz to, lai pārkāpējs pats veiktu savas potenciālās kļūdas izvērtējumu. Minētais ir pretrunā procesuālo tiesību pamatprincipam, kas bija attīstīts jau romiešu tiesībās – *nemo iudex in causa sua* (neviens nav tiesnesis paša lietā). Tādēļ konkrētais regulējums fundamentāli pārkāpj Latvijas Republikas Satversmes 92. pantā nostiprinātās tiesības uz taisnīgu tiesu.